

له کۆماری وایمارهوه تا ههنوکه

گرتن و ناردنهوهی زۆرهملی (بیانیهکان) وهک کردهوهیهکی قیزهون، میژوویهکی رهشی له ئالمان داهمه: ۱۰۰ سال له مهوهره و جوولهکانه له رهشه کۆزیهکانی رۆژهلاتی ئوروپا رایان ئهکرد و روویان لێره کردبوو، زۆر بییهزهییانه گیران، بۆ ئهوهی ههمووایان له ولات وهردهربنێن. به هۆی یاسای پۆلیسی دهرهکیهوه که له لایهن هاینریش هیلمپرهوه نوسرابووون رهوتی دهرکردنی بیانیهکان له ۱۹۳۸ خپرایهکی بهرچاوی به خۆیهوه دیت. ئهم یاسا پاشماوهی نازیهکان، سالی ۱۹۵۱ له لایهن کۆماری فیدرالی ئالمانهوه ریک وهکوو دهقی سهرهکی خۆی پهسهند کرایهوه و دواتر له سالی ۱۹۶۵ پێداچوونهوهی بۆ کرا. ئهم یاسایه وهکوو دژکردهوهیهک له بهرانهر شالای ههلاتن له کۆمهڵکووژیه رهگهزیهکان سهرهتای ۱۹۹۰ زیاتر به کار گیرایهوه. هاوکات لهگهڵ سپرینهوهی مافی بنهرهتی پهناههری له لایهن «کۆمۆسیۆنی پهناههری» سالی ۱۹۹۳ گرتووخانهی بوپرن بۆ راگرتن و دواتر ناردنهوهی زۆرهملی دامهزرا.

چۆنیهتی کار کردنی ئهم یاسا دژه مروّقیهیه له ئیستادا

تاقه سووکه گومانیک لهوهی کهسێ خۆی له ناردنهوه بدزیتمهوه یان مل به ناردنهوه نهدا، ئهتوانی سال و نیویک گیروانی بهدواوه بییت. زیندان وهک گهورهترین دهستدریژی بۆ سهر ئازادی تاکهکهسی، که به سیزا بۆ کهسانی تاوانبار دائه نریت، لێره بهلام کهسانی بیتاوانی پێ سیزا ئهدریت. له ئهنجام دا گرتن و له بهند کردن ئهمرازیک هه ره ئاسایی ئیدارهی بیانییهکانه و بهردهوام به کار دیت بۆ ئهوهی کارئاسانی بۆ دام و دهزگای پێوه نیدار به پرۆسهی ناردنهوهی مروّقه بیانیهژانهوه بکات. دۆخی چاره رهشی ئهم خهڵکانه

پێوه دهبن بێ هیچ هاوخه میهک به سه زماندا تیده پهیری. ئهو پارێزه رانهی که بهردهوام له گهڵ دباردهی گیران و ناردنهوه سهرقالن له سهر ئهو باوه رهن که زیاتر له نیوهی ئهو مروّقانهی ئه نیدرینه وه بێ تاوانن و ناداپهروه رانه له گرتووخانه راگیراون. زۆر یک لهم گیراوانه له مافی هه بیوونی پارێزه بێ بهشن یان به ئانقه ست بێ بهش دهکرین. هیچ شوپنیکێ سهر به خۆ بۆ پێداچوونهوهی سکالاکان یان لیکۆلینه وهی لهم باره وه بیوونی نیه. پێداویستیه پزیشکیهکان یان پێ راگه یشتنه دهر و ناسایهکان به تهواوی سنووردار دهکرین. رۆژه رۆژ زیاتر ده یان خه نه ژیر زهخت و گوشار. ئهم دۆخه هاوینی ۲۰۱۸ له بوپرن دیسان خۆکوژی که سیکێ لیکه وته وه.

هیچ هیوایهک بهدی ناکرێ

به جیی ئه وهی ئهم کرده وه که میژوویهکی وه ها قیزه ونی هه به کۆتایی پێهینریت، تا دێ بهر بلاتر په ره ده ستیخت. ۲۵ دوا کرانه وهی ئهم گرتووخانه به له بوپرن، ده وله تی نۆرد راین و ئستفالین گه ره کیه تی بارودۆخی ئهم گرتووخانه به دیسانه وه رژد و سامناکتر بکات. ئیستا ئاستهنگی زیاتر له بهردهم چاوه دیری و ده ستراگه یشتنی ناوه نده خپرخوازیهکان به بهندکرارهکان ههیه. به هۆی سزای به کۆمه ل یان بیگاری وایان کردوه که هیزه ئه منیهکان بهرنامهی خۆیان سهره رای پێشیل کردنی مافی مروّقیشه وه بیه نه پیشن. هه ریمه کانیتری ئالمانیش ئه یانه وئ بارودۆخی بهندکرارهکان هه ر بهم جۆره قورستر و ترسناکتر بکه ن. له گشت ئالمان

بهرنامهی لهزیندانکردن و ناردنهوه له ئارادایه. ته نیا له باژیری پاساو خه ریکن گرتووخانه یهکی گه و ره به ۲۰۰ شوینی بهندکردنه وه ده که نه وه.

دهره نجامی کرده یی گرتن و ناردنه وه:

گرتنی نایاسایی، پێشیل کردنی مافه کانی مروّق، پێشیل کردنی یاسا داندراره کان، سهر کووتکردنی بێ کۆنترۆل، گوشار خستنه سهر و ئیژوله کردن، جیا کردنه وه له بهنمهاله و تیکدانی ژیا نیان.

ئپستا کاتی ئه وه یه خۆمان لهم یاسا و ریسایه فاشیستیانی که پاشماوی رایشی سیهه من دهر باز بکه ین و بۆ هه تا هه تایه مائناوایی لیکه ین.

لهم پێناوه داوا کارین:

**یاسای به ناو تایهت نه مینن،
ده ستروشتووی بێ کۆنترۆل و بێ چاوه دیری
ئیداره حکومه تییه کان بۆ ناردنه وه کۆتایی پێ
بییت،
ههروه ها به زووترین کات هه موو ئه و
گرتووخانه ی به مه به ستی ناردنه وه ی
بیانیهکان به کار دین به سه رین.**